

บทที่ 1

บทนำ

หมาใน (*Cuon alpinus*) เป็นหมาป่าขนาดปานกลาง สหภาพนานาชาติเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (International Union of Conservation or Nature and Natural Resources 2009: IUCN 2009) ประเมินสถานภาพของหมาในว่าอยู่ในระดับใกล้สูญพันธุ์ (Endangered; EN) C2a(i) (1) อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora: CITES) จัดหมาในอยู่ในบัญชีหมายเลข 2 (Appendix II) (2) และประเทศไทยจัดหมาในเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง (3) เนื่องจากหมาในถูกคุกคามจากการที่สัตว์เหยื่อลดจำนวนลง ถิ่นที่อยู่อาศัยถูกทำลาย และจากการถูกล่า ในอดีตเคยมีการฆ่าเพื่อเอาหนัง หมาในมักถูกกับดัก วางยาเบื่อ ถูกยิง หรือแม้แต่สถานที่เลี้ยงลูกก็ถูกทำลาย การที่มนุษย์บุกรุกเข้าไปตั้งถิ่นฐานในป่าและนำสุนัขบ้านเข้าไปเลี้ยงทำให้โรคติดต่อบางอย่างแพร่ไปยังประชากรหมาใน เช่น ในประเทศอินเดียโรคไข้หัดสุนัขและโรคพิษสุนัขบ้าทำให้ประชากรหมาในลดจำนวนลงเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันหมาในได้รับการคุ้มครองในหลายประเทศ แต่ประชากรหมาในก็ยังมีจำนวนน้อย คาดว่าเหลืออยู่ประมาณ 2,500 ตัว (1, 3-5) ข้อมูลที่ผ่านมาของหมาในเป็นการสังเกตพฤติกรรมของคนเลี้ยงหมาในที่เลี้ยงในสวนสัตว์และคนที่พบเห็นกลุ่มหมาในในป่าเท่านั้น หมาในที่อยู่ตามธรรมชาติอาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจายในประเทศจีนตอนใต้ อินเดีย พม่า ไทย ลาว เวียดนาม มาเลเซีย และอินโดนีเซีย (4, 5) หมาในที่พบในประเทศไทยอาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียวและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวและในป่าซึ่งยังไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน (4) ปัญหาของการจัดการประชากรหมาในในสวนสัตว์ของประเทศไทย คือ จำนวนหมาในที่อาศัยอยู่ในสวนสัตว์มีจำนวนน้อย ไม่มีข้อมูลทางด้านพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนในระบบสืบพันธุ์ พบหมาในเพศเมีย 3 ตัว และหมาในเพศผู้ 5 ตัว เลี้ยงในสวนสัตว์ของจังหวัดเชียงใหม่ และหมาในเพศเมีย 1 ตัว เลี้ยงในสวนสัตว์ของจังหวัดเชียงรายของประเทศไทยเท่านั้น ปัญหาเกี่ยวกับการสืบพันธุ์ของหมาในในสวนสัตว์ของจังหวัดเชียงใหม่ คือ อัตราการผสมพันธุ์ติดต่ำ อัตราการตายของลูกแรกคลอดสูง จำนวนลูกต่อครอกน้อย ลูกที่คลอดออกมามีร่างกายไม่แข็งแรง พิการ ทำให้การเพิ่มประชากรหมาในเป็นไปได้ค่อนข้างยาก และยังขาดข้อมูลเกี่ยวกับสรีรวิทยาระบบสืบพันธุ์ของหมาในด้วย จากข้อมูลดังกล่าวถ้าไม่ทำการศึกษาเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรมเป็นสัดและ

รูปแบบของฮอร์โมนในระบบสืบพันธุ์ของหมาใน กลุ่มหมาในที่เลี้ยงในสวนสัตว์อาจสูญพันธุ์ไปจากประเทศไทยได้ ปัจจุบันยังไม่มีข้อมูลที่แสดงเกี่ยวกับสรีรวิทยาของระบบสืบพันธุ์ของหมาในเพศเมีย รวมทั้งการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของฮอร์โมนกับลักษณะพฤติกรรมของหมาในเพศเมีย

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงศึกษาสรีรวิทยาของระบบสืบพันธุ์ของหมาในเพศเมีย เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษารูปแบบของฮอร์โมนระบบสืบพันธุ์ของหมาในและสัตว์ชนิดอื่นในตระกูลเดียวกัน เพื่อประโยชน์ต่อการผลิต การกระจายพันธุ์ และการแก้ไขปัญหาทางระบบสืบพันธุ์ของสัตว์ที่กำลังใกล้สูญพันธุ์หรือสัตว์ที่หายากในสวนสัตว์ต่อไป สมมติฐานของงานวิจัยคือ สรีรวิทยาของระบบสืบพันธุ์ของหมาในเพศเมียแตกต่างจากสรีรวิทยาของหมาป่าเพศเมียชนิดอื่น

1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.1.1 เพื่อศึกษารูปแบบการเปลี่ยนแปลงของระดับเมตาบอลิซึมของฮอร์โมน โปรเจสเตอโรนและเมตาบอลิซึมของฮอร์โมนเอสโตรเจนในตัวอย่างอุจจาระของหมาในเพศเมีย

1.1.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับเมตาบอลิซึมของฮอร์โมน โปรเจสเตอโรนและเมตาบอลิซึมของฮอร์โมนเอสโตรเจนในตัวอย่างอุจจาระกับลักษณะทางพฤติกรรมของหมาในเพศเมีย

1.2 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.2.1 เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาเกี่ยวกับระบบสืบพันธุ์ของหมาในเพศเมียต่อไป

1.2.2 เพื่อทำให้เข้าใจการทำงานของระบบสืบพันธุ์ของหมาในเพศเมียมากยิ่งขึ้น

1.2.3 เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ในการจัดการระบบสืบพันธุ์ และเพื่อเพิ่มจำนวนประชากรของหมาในในสวนสัตว์ให้มากขึ้น